

Altres àmbits

Novament el Departament de Justícia ha convocat un concurs per atorgar beques per a la preparació d'oposicions a Jutge, Fiscal i Secretari de Jutgat, mitjançant l'Ordre de 16 de setembre de 1987 (DOG núm. 894, del 25), en el qual es repeteixen les exigències lingüístiques de l'anterior, de què parlem a la Crònica del núm. 7.

Finalment recollim algunes referències a usos lingüístics, com és ara la de l'Ordre de 2 de novembre de 1987 (DOG núm. 915, del 16) de convocatòria per realitzar una estada de perfeccionament professional o de recerca al Quebec per a metges postgraduats (CIRIT), en què s'exigeix la presentació del curriculum vitae en català i en francès o anglès (base 7.c). Sembla innecessària la referència de l'Ordre de 27 de novembre de 1987 (DOG núm. 928, de 16 de desembre) de convocatòria dels Primers Premis a la investigació sobre comunicació de masses, que en el seu punt 3 explicita que «Els estudis podran estar redactats indiferentment en català o castellà (...)». Més preocupant és el cas de la Resolució de 24 de novembre de 1987 (DOG núm. 924, de 7 de desembre), per la qual es convoca el III Concurs Juvenil de Recerca sobre l'Home i els Processos Productius (Arqueologia Industrial), on tot i tractar-se de foment de la investigació entre el sector social on més cal treballar per la normalització lingüística, i on més generalitzat es troba el coneixement del català, no hi ha cap clàusula que faci usar el català.

I.2. ESTAT ESPANYOL

per Joan Ramon SOLÉ i DURANY

Pel que fa a la jurisprudència que afecta disposicions generals que fan referència a dret de llengües, cal esmentar aquí la Sentència del Tribunal Constitucional 106/1987, de 25 de juny (BOE núm. 163 s., de 9 de juliol), que atribueix a la Generalitat la competència per a la concessió a les empreses distribuïdores domiciliades a Catalunya de les llicències de doblatge de pel·lícules estrangeres en qualsevol llengua oficial d'Espanya, contra el que deia l'art. 16.1 del Reial Decret 3304/1983, de 28 de desembre (BOE núm. 10, de 12 de gener de 1984), sobre protecció de la cinematografia espanyola, que establia que el Ministeri de Cultura és l'únic òrgan competent per a la concessió de llicències de doblatge de pel·lícules estrangeres a qualsevol llengua oficial d'Espanya.

Etiquetatge i retolació

Pel que fa a aquest àmbit, el Govern espanyol continua preceptuant l'ús del castellà, tot i que aquesta obligació no és aplicable a Catalunya per la vigència del Decret 389/1983, de 15 de setembre. Recordem que la qüestió es troba pendent de resolució pel Tribunal Constitucional (v. *Cròniques* anteriors). Així, l'Ordre d'1 de juliol de 1987 (BOE núm. 158, de 3 de juliol), per la qual s'aprova la Norma de Qualitat per al iogurt destinat al mercat interior (apartat 11), i el Reial Decret 1261/1987, d'11 de setembre (BOE núm. 246, de 14 d'octubre), pel qual s'aprova la Reglamentació Tècnica-Sanitària per a l'elaboració, emmagatzematge, transport i comercialització dels sucres destinats al consum humà (article 14), estableixen el següent: «Etiquetatge i retolació. L'etiquetatge dels envasos i la retolació dels embalatges hauran de complir el que disposa el Reial Decret 2058/1982, de 12 d'agost, pel qual s'aprova la Norma General d'Etiquetatge, presentació i publicitat dels productes alimentaris envasats». Com se sap (v. les Notes del núm. 3), l'article 20 d'aquest Reial Decret prescriu l'ús del castellà en l'etiquetatge dels productes alimentaris. D'una forma més directa encara, el Reial Decret 928/1987, de 5 de juny (BOE núm. 170, de 17 de juliol), relatiu a l'etiquetatge de composició dels productes tèxtils (article 6.17), i les Ordres de 23 i 27 de novembre de 1987 (BOE núm. 281, del 24 de novembre i 291 de 5 de desembre), per les quals s'aproven les normes de qualitat per als plàtans i les nespres destinats al mercat interior (article 8.1), obliguen a fer figurar, almenys en la llengua oficial de l'Estat, les inscripcions a què es fa referència. Encara, el Reial Decret 1453/1987, de 27 de novembre (BOE núm. 285, del 28), pel qual s'aprova el Reglament regulador dels serveis de neteja, conservació i tenyida de productes tèxtils, cuiros, pells i sintètics, obliga a exhibir «almenys en castellà» la informació a l'usuari (article 4.1).

Pel que fa a disposicions derivades de directives CEE, cal citar l'Ordre de 23 de setembre de 1987 (BOE núm. 239, de 6 d'octubre), per la qual es modifica la Instrucció Tècnica Complementària MIE-AEMI del Reglament d'Aparells d'Elevació i Manutenció referent a ascensors electromecànics, que tot i substituir l'Ordre de 9 de desembre de 1985 manté en l'article 15.1 la mateixa referència lingüística d'aquesta darrera Ordre que vam reproduir a la Crònica del núm. 8 (v. pàg. 215). En canvi, l'Ordre de 31 de juliol de 1987 (BOE núm. 197, de 18 d'agost), derivada d'un conveni internacional i per la qual s'actualitzen les Instruccions Tècniques per al Transport sense Riscs de Mercaderies Perilloses per Via Aèria, en el seu apartat 2.5 referent als idiomes en què han d'anar les marques de les mercaderies embalades, diu que han de ser els que pugui exigir l'Estat d'origen i que, a més «s'hi hauria d'utilitzar l'anglès».

En aquest àmbit cal remarcar positivament la previsió continguda al Reial Decret 1496/1987, de 6 de novembre (BOE núm. 298, de 14 de desembre) sobre l'obtenció, expedició i homologació de títols universitaris. El seu article 3.2 i el punt 2n.5 de l'annex 1 diuen: «Els títols oficials s'expediran en castellà. Les Universitats radicades en les Comunitats Autònomes amb llengua oficial pròpia diferent de l'oficial de l'Estat expediran, si s'escau (ho subratllem perquè ens preguntem quan pot escaure's i quan no), els títols en text bilingüe en un sol document redactat en castellà i en l'altra llengua oficial de la Comunitat Autònoma corresponent».

L'Ordre de 3 de setembre de 1987, modificada per la de 25 de gener de 1988 (BOE núm. 214, de 7 de setembre de 1987, i 24, de 28 de gener de 1988), sobre proves d'aptitud per a l'accés a les Facultats, Escoles Tècniques Superiors i Col·legis Universitaris estableix, en el seu punt 3r.1 (segon bloc del primer exercici), que «En el cas de les proves que se celebren a les Universitats situades a les Comunitats Autònomes de Catalunya i Galícia, a l'empara dels Reials Decrets 3937/1982, de 29 de desembre i 1056/1987, de 17 de juliol, la llengua catalana i la gallega seran qualificades, igualment de zero a deu. La nota mitjana obtinguda en llengua espanyola i llengua catalana o, si s'escau, gallega, constituirà una de les qualificacions parcials, a què es refereix l'últim paràgraf de la regulació del primer exercici (s'hi diu que cadascuna de les matèries serà qualificada de zero a deu, i la mitjana aritmètica resultant de les quatre qualificacions parcials constituirà la nota d'aquest exercici), a efectes d'aplicar la mitjana aritmètica i obtenir la nota del primer exercici».

Una altra Ordre de 3 de setembre de 1987 (BOE núm. 220, del 14), per la qual es modifiquen les Ordres de 22 de març de 1975 i d'11 de setembre de 1976, en els apartats relatius al Curs d'Orientació Universitària, recull, en el punt quart, la previsió que «Les Comunitats Autònomes que, si s'escau, hagin estat autoritzades a incloure en el pla d'estudis d'aquest curs ensenyaments de la Llengua i la Literatura pròpia, podran incorporar-les aplicant els mateixos criteris utilitzats anteriorment».

Registre civil

En aquest àmbit mereix comentari la Resolució de 20 d'octubre de 1987, de la Direcció General dels Registres i del Notariat, per la qual es modifica el criteri de la Resolució de la mateixa Direcció General de 20 d'octubre de 1985, i es reconeix la possibilitat d'usar la partícula «i» entre els cognoms només a les certificacions en extracte i al llibre de família. Malgrat que aquest fet no tingui gaire transcendència amb vista a la normalització lingüística del Registre civil, els mitjans de comunicació n'han parlat extensa-

ment. Per tal de reflectir clarament la posició de la Direcció General, ens sembla convenient de reproduir el paràgraf de la Resolució que decideix aquesta qüestió: «Que, respecte a la petició que ambdós cognoms de l'interessat se separin amb la conjunció copulativa catalana "i", ha de tenir-se present que aquesta partícula no forma part dels cognoms, sinó que és solament un instrument tècnic per a separar el primer cognom del segon, per la qual cosa no és possible l'autorització d'aquest canvi, independentment de l'ús social més o menys difós. Per això mateix, si bé l'article 194 del Reglament del Registre Civil estableix que en el Registre entre els cognoms patern i matern s'intercalarà la copulativa castellana "y", aquesta regla ha d'entendre's limitada a la mecànica interna del Registre Civil, però no pot ni ha de transcendir a l'ús social, ni tampoc ha d'impedir l'ús d'altres mitjans —entre ells la copulativa catalana "i"— per a separar els dos cognoms d'una persona en les certificacions en extracte, així com en el Llibre de Família, malgrat el criteri contrari que sostenia la Resolució d'aquest Centre de 22 de novembre de 1985».

D'altra banda, la Circular de 24 de setembre de 1987 (BOE núm. 236, de 2 d'octubre) de la Direcció General dels Registres i del Notariat, sobre l'exempció de legalització i, si s'escau, de traducció per aplicació dels Convenis núms. 16 i 17 de la Comissió Internacional de l'Estat Civil (CIEC) estableix que són exemptes de legalització i de traducció les certificacions plurilingües del Registre civil expedides pels encarregats dels Registres dels Estats que se citen, atès que l'article 8 del Conveni núm. 16 de la CIEC, sobre expedició de certificacions plurilingües de les actes del Registre civil (ratificat per Espanya el 30 de gener de 1980 i publicat al BOE de 22 d'agost de 1983) estableix uns models de certificacions en extracte dispensades de legalització i «òbviament també de traducció, per tal com el seu text recull l'idioma castellà» (punt 1 i exposició de motius).

Textos internacionals i accions cap a l'exterior

Com a desplegament del Reial Decret 564/1987, de 15 d'abril, comentat a la Crònica anterior, pel qual es regula l'acció educativa a l'exterior, les Ordres de 30 de setembre i 1 d'octubre de 1987 (BOE núms. 242 i 243, de 9 i 10 d'octubre), regulen l'estructura i el funcionament de les Agrupacions de Llengua i Cultura espanyoles i creen Agrupacions de Llengua i Cultura espanyoles a diverses ciutats d'Europa i a Nova York. Les minses referències que trobem a les diverses llengües i cultures de l'Estat les podem qualificar d'anecdòtiques i merament marginals.

L'Instrument de 8 de juny 1987 (BOE núm. 222, de 16 de setembre) de Ratificació del Conveni Cultural entre el Regne d'Espanya i l'Estat d'Israel, signat a Madrid el 9 de febrer de 1987, fa referències lingüístiques que no queda clar si seran respectuoses amb la pluralitat existent a l'Estat espanyol o no. Així, l'article II del Conveni diu que «Totes dues Parts, amb la fina-

litat d'assegurar la difusió de les llengües i la cultura de l'altra Part, fomentaran la creació i el desenvolupament de càtedres, lectorats, cursos de llengües, Literatura, Història i Art de l'altra Part en les seves respectives institucions acadèmiques oficials i s'esforçaran a facilitar l'ensenyament de la Llengua, Literatura i Història de l'altra Part a les seves respectives institucions educatives». Al seu torn, l'article IV afegeix que «Les dues Parts fomentaran les activitats d'Associacions i Institucions culturals i d'amistat locals que contribueixin a la difusió de les llengües i la cultura de totes dues Parts». En un sentit similar, l'article 5 de l'Acord Cultural (BOE núm. 250, de 19 d'octubre) entre el Regne d'Espanya i el Regne de Tailàndia, signat a Madrid el 17 de març de 1987, estableix que «Ambdues Parts, en els límits permesos per les seves Lleis i Reglaments, s'esforçaran a promoure l'estudi de la llengua, la cultura i la literatura de l'altre país pels procediments que considerin adequats en el curs de la cooperació.

L'Instrument de 22 de juny de 1987 (BOE núm. 228, de 23 de setembre), de ratificació de les Actes aprovades del XIX Congrés de la Unió Postal Universal el 27 de juliol de 1984 a Hamburg, conté referències diverses a usos lingüístics dintre de la normativa que es publica. Així, l'article 6 de la Constitució de la Unió Postal Universal estableix que el francès és la llengua oficial d'aquesta Unió. L'article 107 del Reglament General de la Unió Postal Universal regula les llengües utilitzables per a la publicació dels documents, les deliberacions i la correspondència de servei. A part de les que es reconeixen com a llengües d'ús, amb la preferència de la llengua oficial, en principi es poden sol·licitar i usar d'altres llengües amb la condició que les despeses de traducció no siguin a càrrec de la Unió sinó dels països integrants del grup lingüístic constituït. Encara, el Reglament Intern dels Congressos de la Unió regula a l'article 12 les llengües de les deliberacions, i al 13, les llengües de redacció dels documents del Congrés. A part de la preferència per la llengua oficial de la Unió, per la del país hoste i per les de més difusió mundial, hi ha una certa obertura a l'ús de qualsevol llengua, sempre que el país o els països interessats hi col·laborin econòmicament o tècnicament.

Finalment, el BOE núm. 236, de 2 d'octubre, publica el Conveni Europeu sobre notificació a l'estranger de documents en matèria administrativa, fet a Estrasburg el 24 de novembre de 1977, i el seu Instrument de Ratificació de 22 de juny de 1987. Els articles 7 (*Idiomes*) i 9 (*Formularis de demanda i de certificació*) regulen aspectes idiomàtics, i lògicament preveuen el fet que un Estat tingui diversos idiomes oficials. És interessant remarcar que el destinatari pot oposar la incomprensió de l'idioma del document, i que la traducció anirà a càrrec de l'Estat requerit de notificació o, si aquest ho vol, de l'Estat requeridor. L'article 9 dóna una certa preferència als idiomes oficials del Consell d'Europa, i, ja en l'apartat de declaracions, la República Federal d'Alemanya demana que se li enviïn en alemany els documents que se li demani de notificar per algun procediment especial.

Per un Reial Decret 889/1987, de 26 de juny (BOE núm. 162, de 8 de juliol), es modifica l'article 15 del Reglament de l'Oficina d'Interpretació de Llengües.

En relació amb el Reial Decret 2424/1986, de 10 d'octubre, citat a la Crònica del número 9, en què s'imposava la traducció a l'espanyol (*sic*), a càrrec de la persona interessada, de la documentació relativa a patents europees, la Llei 20/1987, de 7 d'octubre (BOE núm. 241, del 8) sobre taxes que han de satisfer els sol·licitants i concessionaris de patents europees per a determinades activitats a realitzar en el Registre de la Propietat Industrial, regula les taxes que han de satisfer els interessats per traduccions a l'espanyol. Com veiem, doncs, de cara a l'exterior de l'Estat el Govern i les Corts espanyols no consideren aplicable ni la terminologia ni els preceptes de la Constitució en matèria lingüística.

Malgrat el creixent reconeixement internacional del respecte i protecció que han de merèixer les llengües minoritzades, la Llei 18/1987, de 7 d'octubre (BOE núm. 241, del 8), fonamenta el fet que s'estableixi la data del 12 d'octubre com a *Fiesta Nacional de España* amb el motiu, entre d'altres, que aquesta data «simbolitza l'efemèrides històrica en la qual Espanya (...) inicia un període de projecció lingüística i cultural més enllà dels límits europeus» (exposició de motius, par. 5).

La Instrucció de la Junta Electoral General, de 24 de setembre de 1987 (BOE núm. 242, de 9 d'octubre) regula les condicions dels locals, característiques dels elements materials a utilitzar i altres aspectes de les eleccions d'òrgans de representació del personal al servei de les Administracions Públiques, en execució de l'article 25.1 de la Llei 9/1987, de 12 de juny, d'Òrgans de Representació, Determinació de les Condicions de Treball i Participació del Personal al Servei de les Administracions Públiques. Si bé en aquesta Instrucció es publica tota la documentació en castellà, diverses Resolucions posteriors donen publicitat als models d'impresos electorals publicats en d'altres llengües de l'Estat. Malauradament cal expressar un cop més una forta preocupació pel fet que la versió catalana hagi aparegut publicada per triplicat, una per Comunitat Autònoma, amb què no s'ha pogut o no s'ha volgut evitar, per part de les autoritats corresponents, el greu perill de fragmentació lingüística que poden comportar fets com aquest. Més greu és encara el cas basc, on no es preveu documentació bilingüe per a Navarra. D'altra banda, en els models el castellà continua ocupant un lloc destacadament preferent. El fet que la llengua difícil de llegir sigui precisament la pròpia del territori i la que l'ordenament jurídic estableix que s'ha de normalitzar ens sembla que marca novament una clara contradicció entre la lletra i l'esperit de la Constitució i el marc legal sobre les llengües d'una banda i l'aplicació que se'n fa en determinats àmbits de l'altra. Cal lamentar, encara, l'existència de faltes d'ortografia en el text català. Les successives resolucions en què

apareixen les diferents versions bilingües són les següents: per a Catalunya, la del 9 d'octubre de 1987 (BOE núm. 248, del 16); per al País Valencià, la del 14 d'octubre (BOE núm. 251, del 20), que diu que són en castellà i valencià; per a les Comunitats Autònomes del País Basc i les Illes Balears, les de 15 d'octubre (BOE núm. 254, del 23, i 257, del 27); per a Galícia, la de 19 d'octubre (BOE núm. 264, de 4 de novembre).

La Llei 22/1987, d'11 de novembre (BOE núm. 275, del 17), de Propietat Intel·lectual, fa una interessant consideració als aspectes lingüístics. L'art. 62 diu el següent:

«1. Quan es tracti de l'edició d'una obra en forma de llibre, el contracte haurà d'expressar, a més, els següents aspectes:

»a) La llengua o llengües en què ha de publicar-se l'obra.

»(...)

»2. La manca d'expressió de la llengua o llengües en què hagi de publicar-se l'obra solament donarà dret a l'editor a publicar-la en el seu idioma original.

»3. Quan el contracte estableixi l'edició d'una obra en diverses llengües espanyoles oficials, la publicació en una d'elles no eximeix l'editor de l'obligació de la seva publicació en les altres.

»Si transcorreguts cinc anys des que l'autor lliuri l'obra, l'editor no l'hagués publicada en totes les llengües previstes en el contracte, l'autor podrà resoldre'l respecte de les llengües en les quals no s'hagi publicat.

»4. El que disposa l'apartat anterior s'aplicarà també per a les traduccions de les obres estrangeres a Espanya.»

Com veiem, aquesta disposició té en compte el fet que determinades obres no eren publicades en les llengües diferents del castellà a causa del no exercici dels drets d'edició. D'altra banda, l'article 107 de la Llei afirma que caldrà l'autorització expressa de l'artista per al doblatge de la seva actuació en la seva pròpia llengua.

El Reial Decret 1475/1987, de 27 de novembre (BOE núm. 288, de 2 de desembre), pel qual es reorganitza l'Escola Diplomàtica, fa algunes referències lingüístiques: «article 2.ª (*Funcions i activitats*). (...) Dos. — Per a l'exercici de les funcions a què es refereix l'apartat anterior, l'Escola Diplomàtica desenvolupa les activitats següents: (...)

»3. Organització de cursos i de programes d'investigació oberts a candidats espanyols i estrangers que siguin Doctors o Llicenciats en Facultats Universitàries, Escoles Tècniques Superiors o Centres equiparats, el contingut dels quals siguin les Relacions Internacionals en els camps jurídic, històric polític, econòmic, cultural o lingüístic i la presència d'Espanya en el món.

»4. Organització de cursos sobre aspectes particulars de l'activitat internacional i la promoció de la investigació sobre matèries concernents a l'ac-

ció de l'Estat a l'exterior, i en general a l'activitat diplomàtica. Els cursos podran versar sobre: (...) d) Llengües estrangeres.»

I.7. NAVARRA

per Joan Ramon SOLÉ I DURAN

El BOE núm. 219, de 12 de setembre de 1987, ha publicat l'Ordre del Ministeri d'Educació i Ciència sobre l'ensenyament del basc en els centres docents de la Comunitat Foral de Navarra.

I.8. COMUNITATS EUROPEES

per Joan Ramon SOLÉ I DURANY

Atesa la incorporació de l'Estat espanyol a les Comunitats europees, intentarem recollir aquelles referències que vagin apareixent, sense perjudici que en un número posterior es faci un recull complet de les resolucions en el sentit més ampli, és a dir, tant normatives com jurisprudencials, que s'hagin produït des del primer tractat constituït fins ara.

En virtut de la Resolució del Consell i dels ministres de Cultura de les Comunitats Europees, reunits en el si del Consell, de 9 de novembre de 1987 (DOCE núm. C-309 del 19, pàg. 3), sobre el foment de la traducció d'obres importants de la Cultura europea, després de reconèixer-s'hi l'interès de fomentar aquest tipus de traduccions, incloent-hi les obres de literatura europea contemporània, s'hi estableix una prioritat pel que fa a les traduccions realitzades a partir de les llengües europees minoritàries, i s'hi acorda el següent:

a) Establir un programa pilot d'ajuts a la traducció tenint en compte les accions que ja existeixen en els Estats membres relatives a la traducció a partir de determinats idiomes, i promoure la seva més àmplia difusió.

b) La creació de premis anuals destinats a fomentar la traducció europea.

c) Fomentar la major qualitat possible de les traduccions.

El Reglament CEE núm. 3485/87, de 17 de novembre de 1987 (DOCE núm. L-330, del 21, pàg. 1), que modifica el Reglament (CEE) núm. 355/79 pel qual s'estableixen les normes generals per a la designació i presentació